א ב ג מיי' פ״ז מהלכות נזירות הל' ב

ופ"ב מהלכות טומאת מת

הלכה א [ופ"ג שם הלכה

:[6 מו ד מיי׳ פ״ב מהלכות

יז ה מיי׳ פ״א מהלכות אבות הטומאה הלכה

יח ו מיי׳ שם ופ״ג שם

[ופ"ב מהל' טומאת אוכלין הלכה יח] סמג עשין רמו:

ים ז מיי׳ שם פ״ג הלכה י:

ב ח מיי' פ"ז מהלכות

בא ט מיי׳ שם הלכה ד:

פי' הרא"ש

אלא כזית מן המת ונפל שלא נתקשרו אבריו

תפל שלא נונקשון אבר. בגידין. דעל אבר ממנו אינו מגלח כיון דאין בו

גידיז דאמרינז דאינו מטמא

בשר וגידין ועצמות: לרוב

. בנינו ורוב מנינו. רוב בנינו בנינו וווב מנינו ווב בנינו מפרש לקמן שני שוקים וירך א' ורוב מנינו היינו

. קכ"ב אברי' אע"פ שאין בהם רובע עצמות אבל

אם לא היה רוב הבנין או

רוב המניז אינו מגלח עד

כדאמר רבא לא נצרכה וכו' ור' יוחנן ורבא אמרי

, למלתייהו אמתני׳ דאהלות

דקתני אלו מטמאין באהל

המת וכזית מן המת ואיכא למפרך כדפריך הכא כזית ממנו מטמא באהל כולו

לכ"ש וא"א לגרוס כן דהא באהלות קתני בהדיא

רובע עצמות מרוב הבנין

או מרוב המנין ויס"ג

וגלגולת דהא לקמן פריך

והא רבא הוא דאמר לא נצרכה אלא לשדרה

ולגלגולת שאין בהם רובע

עצמות ולא מצינו בשום

. שאמרה בכאן וליתא להך

. גירסא דהא תנא במתני׳ שדרה וגלגולת והא דפריך

לקמן והא רבא פשיטא

יקבן אוד בא לא מצריך ליה דרבא לא מצריך רובע לשדרה וגלגולת כי

היכי דלא מצריך לרוב

בנינו ולרוב מנינו ולא

ברנו ולודב מנינו דלא נהירא לי דאי פריך משום דנראה לו להשוות השדרה

וגלגולת לרוב בנינו מאי

. ואח״כ הקריש:

בשר המת אי דלא ידעינז

. לא וצרכה אלא

הלכה יא ופ"ד הל' יב

טומאת מת הל' א: טומאת מת הל' א:

 ל) [קדושין נב:], כ) חולין
פט:, ג) [לקמן נג.],
ד) בכורות כג. [חולין על.], לפולות כל. [מופין שמה],ס) תוספתא סוף זבים חוליןקכ. בילה ז., ו) סוטה מח: פ״ה מ״ט. . מכשיריו ו) ובכזית רש״שן,

נוסחת הריב"ן

אז יאמרו: בז אלא כי אמר: ג] לעובר: ד] דלריכה חלמוד ברוב: ה] כולן: ו] וקרש: ז] הלכך אי קרש ודאי דמת הוא אי לא קרש כוי וכל המשקים: ח] ולא חזי: טו הויא: יו בשעה שהוא וק מתוך שהוא עב נעשה כחוט ועולה אותו ראש של חוט זה שנגע במשחים טמאים שבתחתון למעלה ונעשה כולו טמא כו':

הגהות הב"ח

מי מי אמרינן כי גמ' מי אמרינן כי גמירי: (3) רש"י ד"ה ועדיין וכוי לא כל שכן הס"ד ואח"כ מ"ה אלא כדאר"י כי אמר ר"מ דעל מת: (ג) ד"ה והלפיחית וכו׳ טמאין עושה כולו

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תום' ד"ה אלא וכו' לדידיה איכא למיבעי מי הוי נצל וכו׳ כצ"ל א"מ:

הגהות התוספות 1. ל"ל אלא לרבותא נקטיה. 2. בס"א מגלח טליו 3. ב"ל שאמרה. 4. ל"ל ולרוב מנין. 5. ל"ל אמתניתין דאהלות כדמשני הכא. 6. ל"ל אע"ג. כדמשני הכח. 6. כ"יל מע"ג. 7. ז"ל אי מוהל. 8. ז"ל אוכלון טמאין. 9. ז"ל בכבילה. 10. ז"ל מטמאין. 11. ז"ל לאדם. 12. ז"ל עדיף מנלל דוצל לא הוי כו". 13. ל"ל ממחו ליה לבתר בו׳. 14. ל"ל והלפיחית.

לעזי רש"י

ברישקרי"ש . [ברישקי"ש]. חלות-דבש.

מוסף רש"י

אלא לגפל. שכולו קיים ועדיין לא נתקשרו איבריו בגידין, שהרי כל איבריו נולרים ועדיין אין עליו כזית נשר (חולין פט:). טומאה חמורה עד לגר. טומאה חמורה לטמא אדם היא מנחרה נבלה כל זמן שראויה קרויה נבלה כל זמן שראויה לגר, למאכל אדם, אבל מכאן ואילך אין שם נבלה עליה להיות אב הטומאה, אלא אוכלין ומשקין הוא דמטמא (סוליו על.) או: טומאה מוכה דהיינו משא, עד זמורה דהיינו משא, עד גר, עד שהיא ראויה לאכילת גר תושב, אבל אם מרחה ואינה ראויה לגר מו לא מטמאה במשא (בכורות כג.). וטומאה קלה עד לכלב. דלא גריעא ממגע

בשר: ר"מ דמיטמא ואע"פ שאין עליו בשר ורבה המר. כי חמר ר"מ דו ברוב בניינו של מת או ברוב מניינו שאין עליהן כזית בשר ואין בין סוכולו רובע הקב עלמות דאע"ג דבעלמא לא הוי חשיב לענין טומחת חהל חח"כ שיהח בהן רובע עלמות גבי מיר הוי חשוב כמת שלם הואיל דאית ביה רוב בניינו או רוב מניינו שהוא מיטמא עליו ומגלח עליהם: שקרש. שנימוח ואח"כ קרש: ומוהל שהרתיח. שילה מבשר המת כמין מים והרתיח יוליקרש ע"י רתיחות שהרתית. דכל הני נצל כבשר המת דמי ומיר מגלח עליו: נלל. לשון הפרש כמו וילל אלהים (בראשית לא): היכי דמי אילימא דלא ידעינן. אי ההיא משקה דקרש הוי מן המת כלומר דידעינן ודאי דלחו ממת הוח: כי קרש חמחי מיטמח. הא ידעי׳ דלאו ממת הוא: ואי מן המת הוא. בודאי אפילו לא קרש אמאי לא מטמא: א"ר ירמיה בסתם. כלומר ספוקי מספקא לן אי דמת הוי אי לא הלכך אי קרש ודאי יומגופיה של מת הוא ולא כיחו וניעו ואי לא קרש דלמא כיחו וניעו הוא דהא ליכא כיחו וניעו במת טמא דכל המשקים היולאים ממת טהורין חוץ מן הדם: כי גמירי. דנצל מטמא ההוא דאתי מאדם אבל נצל דאתי מבהמה לא מטמא כנבלה: או דלמא לא שנא והניחא. דלא איצטריך ליה למיבעי אי אית ליה נצל או לא אליבא דמ"ד דטומאה חמורה כלומר דטומאת

נבלה הוי לעולם כל זמן דחזי לאכילה לגר הלכך כיון דנצל הוא שלא חזי לאכילת אדם לא מטמא: אלא למ"ד דעומאה חמורה לעולם שהוא עד דמיפסל מאכילת כלב הכא מאי. מי אמרי׳ כיון דאכתי חזי לאכילת כלב אכתי מטמא כזיתי נבלה או דלמא כיון דנמוח כעפרא בעלמא דמי ולא מטמא טומאה קלה: עד לכלב. כל זמן שלא תיפסל מאכילת כלב שאינה מוסרחת כ"ל שהכלב אינו רוצה לאוכלה: מ"ש. חלב נבלה שהמחהו באור שהתיכו באור: טמא. דעדיין אוכל ראוי הוא: המחהו בחמה טהור. דפרחה טומאתו: ואי ס"ד. דיש נצל לבהמה אפי׳ המחהו בחמה ליהוי טמא כי חזר וקרש: לעולם אימא לך דיש נאל לבהמה. והכא היינו טעמא דכי המחהו בחמה טהור דאימת הא ממחי ליה חמה לבתר דאסרח וכיון דאסרח תו לא חזי אפי׳ לאכילת כלב ומשום הכי טהור ואינו מטמא אפי׳ בטומאה קלה: תנן התם כל הניצוק טהור. כל משקין שמריקין מכלי אל כלי אע"פ שנטמא מחחון וקילוח יורד משפה לשפה לא נעשה חיבור כדי לטמא העליון: חוץ מדכש הויפים. מאותו דבש שהוא עבה ויכולין לזייפו לערב בו משקין אחרים. חיפים משמע לשון זיוף כדמפ׳ במס׳ סוטה בפ׳ בתרא (דף מח:): והלפיחית. כמו כלפיחית בדבש (שמות טו) ברישקרי"ש בלע"ז. והואיל והן עבין נעשה מחתון כמו מחובר לעליון שהקילוח היורד למטה למשקין טמחין עב שלנו שאינו עב שלנו שאינו עב קנעשה כולו טמא ואפילו העליון. אבל דבש שלנו שאינו עב

הואיל וללול הוא ניצוק שבו טהור ככל המשקין: 6"53 סוי ואינו מטמא: ת"ש המחהו באור שמא. גבי נבלת עוף טהור מיתניא (חולין דף קב.) המחהו לשומן של נבלת עוף טהור באור טמא דמשום הכי לא נפסל מלאכול לכלביי כדמעיקרא דדרך להמחות שומן באור: בחברה דבשנימוח בחמה הוא מסריח מחום השמש ואינו ראוי לאכילת אדם ולכך הוא טהור ואי ס"ד יש נצל לבהמה וה"ה לנבלת עוף טהור אפילו בחמה נמי ליטמא דאכתי הוא ראוי

לכלב אלא ש"מ דאין נצל ולכך הוא טהור אבל באור מיהא כיון שהמחהו בידים עדיף מנצליו דלא הוי אלא כשנרקב ונמחה מעצמו ומשני אימת קא ממחו לבתרבי דקא מסרח ובתר דאסרח מכח החמה מבאיש למאד דה"ל כעפרא דאף לכלב אינו ראוי ולא דמי לנצל דבהמה שנמחה בלא חמה וראוי אכתי לכלב: תבך התם. בפרק [חמישי] דמכשירין כל הנלוק טהור שאם ילק ועירה משקין טהורים לתוך משקין טמאין מלמעלה למטה לא נטמאו הטהורים דנלוק אינו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה: תדיץ שן דבש חזיפים. בפרק בתרא דסוטה (דף מח:) מפרש רבי יוחנן מאי זיפים דבש שמזייפין אוחו לפי שהוא עב יותר מדאי ומשימין בו מים ואינו ניכר רשב"ל אומר על שם מקומו שנאמר זיף וטלם ובעלות: ולפיחית יו. כמו כלפיחית בדבש כלומר שרודה אותו מן הכוורת מעורב עם השעוה ובערוך פירש עיסה שמטוגנת בדבש באלו נצוק טמא דמתוך שהוא עב [הרבה] חשיב אוכל וכאילו העליון והתחתון מעורבין יחד זה בזה ולכך הנצוק הוי חיבור:

> ומטמא אוכליו (חוליו עא.) או: טומאה הלה של מגע מטמא עד שתפסל מאכילת כלב ובכורות כג.). המחוהו באור טמא. מהמים ומוכן מוכן שנון מוכן שנו ליים ומוכדים ומנים משלם בבים לבים הבליעה, המחסו במחס וגמעו טהור (חורין קב). כל המיכו לעוף טהור באור שקרין פונדרים וגמעו מוכל בבים לבים הבליעה, המחסו במחס וגמעו טהור (חורין קב). כל הגצוק טהור. המערה מכלי טהור לכלי טמא, אין הקילות מלרפן להיות חיבור לטמא את מה שבחוך הכלי שהוא מערה ממנו, חרץ מדבש הזיפים. שהוא עב מאד והרי הוא כמחובר, שכשהקילות פוסק הוא הולך מלמטה למעלה והכי אמריטן במדות (ל"ל במכשירין פ"ה מ"ט) והצפיחית. ברשק"א בלע"ז, שהן עבות ונכתת השעוה עם הדבש (סוטה מח:).

ועדיין אויאמר על אבר ממנו מגלה. ובלבד שיהא עליו בשר כראוי ואע"פ שאין עליו כזית בשר על מת כולו לא כ"ש(ב): פוכי אמר ר"מ דעל מת מגלח כי ההיא דאמר ר' יוחנן לא נלרכה אלא בולפל כו'. ובמס׳ חולין קאי. וה"נ בנפל שלא נתקשרו אבריו בגידין יפה יפה אמר

שמר ר' יוםי יאמרו מאיר שכב יהודה כעם סאמר ר' יוםי שתק תורה מה תהא עליה א"ר יוםי לא נצרכה אלא למת שאין עליו כזית בשר ועדיין יאמר על אבר ממנו מגלח על כולו לא כל שכן אלא ייכדאמר רבי יוחגן לא נצרכה אלא "לנפל שלא נתקשרו אבריו בגידין הכא נמי בנפל שלא נתקשרו אבריו בגידין רבא אמר ילא נצרכה באלא לרוב בניינו ולרוב מניינו שאין בהן רובע עצמות: על כזית מת ועל כזית נצל: ואיזהו נצל יבשר המת שקרש ומוהל שהרתיח היכי דמי אילימא דלא ידעינן דדידיה הוא כי קרש מאי הוי אלא דידעינן דדידיה הוא אף על גב דלא קרש אמר ר' ירמיה יבסתם אי קרש מוהל הוא לא קרש דלמא כיחו וניעו הוא הבעא מיניה אביי מרבה יש נצל לבהמה או אין נצל לבהמה מי אמרינן (4) גמירי נצל דאתי מאדם אבל דאתי מבהמה לא או דלמא לא שנא הניחא למאן דאמר יישומאה חמורה עד לגר ומומאה קלה עד לכלב שפיר אלא למ"ד ישומאה חמורה עד לכלב מאי איכא למימר תא שמע יהמחוהו באור ממא בחמה מהור ואי ס"ד עד לכלב אפי' בחמה נמי אימת ממחי ליה בתר דאסרוח בחמה כיון דאסרח הוה ליה עפר ייתנן ייכל הנצוק מהור יחוץ מדבש הזיפים והצפיחית

בו רוב הבנין או רוב המניו אבל אם אין בו רוב הבנין או רוב המנין אינו מגלח אח"כ יש בו חלי קב כדאמרינן במתני׳ דאין מגלח על אהל רובע עלמות ואית ספרים דגרסי לא נצרכה אלא לשדרה וגולגולת שאין בו רובע עלמות והכי נמי בפרקין לקמן (דף נג. ושס) פריך והאמר רבא לא נגרכה אלא לשדרה וגולגולת שאין בו רובע עלמות ולא מלינו שאמר² רבא בעלמא אם לא כאן ולכך הגיהו בספרים כן ולא גרסי׳ ליה דהיכי מלינן למימר דעל המת דמתני׳ איירי בשדרה וגולגולת והא קתני במתני׳ בהדיא ועל השדרה ועל הגולגולת לכך יש לגרום [אלא] לרוב בנין בלח תניח במתני׳ בפירוש ומהחי טעמא נמי ניחא אמאי לא משני רבא אמתני׳ דאהלות ֿ כדמשני הכא על המת דהתני התם לרוב בנינו או לרוב מנינו משום דבמתני' דבאהלות קתני בהדיא על רוב בנין או על רוב מנין דמטמא באהל הלכך ליכא לפרושי התם על המת אלא כר׳ יוחנן וא״כ לר׳ יוחנן תנא ושייר במתני' רוב בנינו ורוב

בהם מנינו שאין בהם דבא אמר לא נצרכה אלא לרוב בנינו ולרוב מנינו שאין בהם

שלם ולרבותה נקט שאין בהם רובע עלמות דשיעורה דנזיר הוח בחלי

קב אלא לרבותא¹ דאע"פ שאין בו רובע עלמות הוא מגלח² כיון שיש

רובע עצמות. והיינו על המת דקתני במתני׳ דליכא אבר

ת"ך איזהו נצל בשר המת שקרש. כך היא הברייתא בשר המת שקרש שנימוח הבשר מתחלה ואח"כ קרש וכן מוהל שהרתיח מוהל היולא מן המת והרתיחו באור והעלה רתיחות

מנינו אי ס"ל דנזיר מגלח עלייהו:

היינו נצל וכזית מטמא באהל: היבי דמי אי לא ידעי' דדידיה הוא.

כלומר שאין אנו יודעים אם המוהל הזה מבשר המת שנימוח או מכיחו וניעו שהן טהורים: כי קריש מאי הוי. היכי מגלח על הספק ואי דידעינן דדידיה הוא ואע"ג 6 דלא קריש נמי. ול"ל דקריש כיון דידעינן שהוא מבשר המת: א"ך ירמיה בסתם. כלומר דידעינן דבא מזה המת אבל לא ידעינן מוהלי זה מבשרו או מכיחו קירש ודאי מוהל הוא הבא מבשר המת ואי לא קירש כיחו וניעו הוא וה"נ יש לפרש גבי הרתיח דלא ידעינן וכי הרתיח והעלה רתיחות ודאי מוהל הבא מהמת הוא וזהו נלל לא הרתיח כיחו וניעו הוא: ריש נצל לבהמה. כזית מן הנבלה שנרקב מאליו ונימוח מי מטמא במגע ובמשא או לאו ולא לענין גילוח דנזיר קבעי: שומאה חמורה. היינו טומאת נבילות לטמא אדם במגע ובמשח: עד לגר. עד שתפסל מלחכול לגר כדכתיב (דברים יד)

ב"ש

לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה הראויה לגר קרויה נבילה לטמא במגע ובמשא והכא כיון שאינה ראויה לא מטמא וליכא למיבעי מידי אי יש נצל דאפילו אם תימצי לומר דיש נצל לבהמה הכא טהורה כיון דכבר נפסלה מאכילת גר: ושומאה קדה. פי׳ שאר אוכלין ב שאינן מטמאין אלא כבילהº לשאר אוכלין ומשקין ומטמאין¹¹ טומאת שאינן מטמאין אלא כבילהº לשאר אוכלין עד שיפסלו מאכילת כלב ומהאי סיומא לא נפקא מידי לסוגיא דידן אלא אגב רישא נקטיה: אלא למ"ד שומאה חמורה עד לבלב מאי. כלומר לדידיה איכא למיבעי מי הוי אן של בהמה חשיב כבשר נבלה ומטמאה לאדם במגע ובמשא שהרי אכתי ראוי לכלב הוא או לא גמירי נצל בהמה להחשב כבשר ואע"ג דראוי לכלב עפרא בעלמא

פריך והאמר רבא מתני׳ היא באהלות רוב בנינו ורוב מנינו שאין בהם רובע וי״ל דהתם לענין אהל מתניא אבל הכא מייתי ראיה מגלוח נזיר אגילוח נזיר ואע"ג דלרכא נמי מיבעי ליה לשנויי מתני' דאהלות כדתרצה בניז ורוב מניז ולהכי אוקי בנין ורוב מנין: בשר המת שהקריש. שנימוח הבשר ומוהל שהרתיח. מוהל שנמצא אצל המת ואינו או כיחו וניעו אם מעלה רתיחות כשמשימיז אותו על האור בידוע שהוא מבשר המת: היכי דמי

עליו מספק שמא מכיחו וניעו הוא ואי דידעינו דדידיה שמבשרו בא אפילו לא קרש נמי א״ר ירמיה בסתם כגוו שנמצא כלו מטפק מה מכיחות כל חודה אירוכים (דירוי שבוברו באופנים). אצל המת וידוע הוא שבא מן המת אבל אין ידוע אם מכשר המת שנימות או מכיחו וניעו אי קריש וידי מודל הוא וכר: יש נצל לבהמה. בשר נבלה שנימות מי מטמא במגע ובמשא או לא: טומאה חמורה טומאת נבלות לטמא אדם וכלים עד לגר עד שתפסל מאכילת הגר שנאמר לגר אשר בשעריך תתננה הראויה לגר קרויה נבלה ושאינה ראויה לגר אינה קרויה נבלה: טומאה קלה כלומר לבטלה מתורת אוכל שאם תגע בשרץ לא תקבל טומאה אחר שנפסל מאכילת הגר עד לכלב כל זמן שראויה לכלב תורת אוכל יש עליה ומקבלת טומאה וכן דין כל אוכל: שפיר. לדידיה ודאי אין

הגד עד לכלב כל זמן שראחי לכוב וחות אוכל יש עייי ומקבלת שומאה זמן רון כל אוכן שראחי לכוב מאי מי הוי (של) כבשר שעדיין הוא ראוי לכלב: המחהו באור במה בלבל מאי מי הוי (של) כבשר שעדיין הוא ראוי לכלב: המחהו באור במה בלבל מהול מהול ממלים המוך מאל למ"ד טומאה חמורה עד לכלב מאי מי הוי (של) כבשר שעדיין הוא ראוי לארכל בלבן המחהו באור טמא דעדיין ראוי לארכל אודי ללב. דכיון דאסרה מחמה חמה הוי עפרא ואפילו לכלב לא חזי: כל הנצוק שהור. משנה היא פ"ה דמכשירין כל הנצוק שהור אם משקים שהורים לתוך משקים שמאים העליונים שהורים אם שפך משקים שהורים לתוך משקים שהורים הויפים ובפ" בתרא דסוטה מפרש ר" יוחנן מאי זיפים שמויים בו מים ואינו ניכר רשב"ל אומר על שם מקומו דכתיב וויף וטלם וכו' וצפחת כמו כצפיחית בדבש ומפ' (במדות) [בערוך] בעיסה שמטוגנת בדבש ומתוך שהוא עב הנצוק